

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 10.03.2025

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 10.03.2025

Lahden kaupungin lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi

828/03.00.00.00/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Joukkoliikennepäällikkö Lauri Jokinen p. 050 320 0101

Päätös

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa perusteluosassa esitetyn lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevasta lainsäädännöstä.

Rautatieliikenteen toimivaltaa koskeva lainsäädäntö perustuu EU:n palvelusopimusasetukseen, jonka tavoitteena on luoda edellytykset julkisen liikenteen kilpailulle ja tehokkuudelle. Suomessa rautatieliikenteen järjestämisestä vastaa pääasiassa Liikenne- ja viestintäministeriö, ja lähiliikenteessä myös Helsingin

seudun liikenne (HSL). Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti halutaan edistää kilpailua rautatieliikenteessä ja mahdollistaa alueellisille viranomaisille ostoliikenteen järjestäminen.

Nykyisin rautatieliikenteen toimivalta kuuluu Liikenne- ja viestintäministeriölle, joka vastaa valtakunnallisen henkilöjunaliikenteen hankinnoista. HSL järjestää junaliikennettä pääkaupunkiseudulla. Kilpailun avaamisesta huolimatta VR on edelleen ainoa toimija Suomen henkilöjunaliikenteessä. Suomen rautatieliikenteessä noudatetaan ns. Open Access -mallia, mutta se ei ole tuonut kilpailua, kuten muissa Euroopan maissa on tapahtunut. Rautatieliikenteen säätelyelin toimii tällä hetkellä Liikenne- ja viestintäviraston alaisuudessa.

Esityksen tavoitteet on:

- Mahdollistaa alueellisille viranomaisille ostoliikenteen järjestäminen ja kilpailun lisääminen
- Parantaa eri joukkoliikennemuotojen yhteensovittamista
- Selkeyttää rautatieliikenteen toimivaltuuksia ja parantaa sääntelyn läpinäkyvyyttä
- Vahvistaa markkinoiden tasapuolisuutta ja syrjimätömyyttä kilpailun lisääntyessä

Esityksen keskeiset ehdotukset:

- Rautatieliikenteen toimivallan siirtäminen Liikenne- ja viestintäministeriöltä Liikenne- ja viestintävirastolle
- Uusien alueellisten viranomaisten mahdollistaminen
- Sääntelyelimen siirtäminen Liikenne- ja viestintäministeriöltä Kilpailu- ja kuluttajaviraston yhteyteen
- Hankintamenettelyn selkeyttäminen ja kilpailun avoimuuden lisääminen
- Rikosrekisterilain päivitys

Esityksen mukaan alueellisten viranomaisten osallistuminen rautatieliikenteen palveluiden järjestämiseen tarkoittaisi myös rahoitusvastuun jakautumista valtion ja kuntien kesken. Esityksen mukaan myös Liikenne- ja viestintäviraston toimiessa

toimivaltaisena viranomaisena kuntien rahoitusosuus kasvaa, mikäli halutaan ylläpitää nykyistä palvelutasoa.

Seudulliselle viranomaiselle on asetettu ehtoja, jotta se voidaan hyväksyä rautatieliikenteen toimivaltaiseksi viranomaiseksi.

- Palvelutaso tulee olla suunniteltu siten, että se sovitetaan yhteen muun rautatieliikenteen sekä muiden liikennemuotojen kanssa
- On esitettävä selvitys siitä, miten alueellinen henkilöjunaliikenne vaikuttaa infrastruktuuriin ja mitä investointeja ja muutoksia se vaatii
- Hakijan on osoitettava, että sillä on todellinen ja syrjimätön pääsy liikenteeseen sopivaan junakalustoon
- Viranomaisen on tehtävä ja osoitettava selkeät päätökset rahoituksen järjestämisestä ja takaamisesta koko sopimuskauden ajaksi
- Kuntien välinen sopimus palvelujen järjestämisestä ja kustannustenjaosta
- Hankinnat tulee pystyä kilpailuttamaan avoimesti ja syrjimättömästi, ellei ole perusteltua syytä käyttää muuta hankintamenettelyä
- Viranomaisen tulee noudattaa rautatieliikenteeseen liittyviä säädöksiä sekä esteettömyysvaatimuksia

Lahden kaupungin lausunto

Lahden kaupunki pitää kannatettavana rautatieliikenteen toimivallan keskittämistä Liikenne- ja viestintävirastolle ja Helsingin seudun liikenteelle (HSL). Toimivallan keskittäminen mahdollistaa kustannustehokkaammin eri seutujen liikenteen suunnittelun ja raidekapasiteetin yhteensovittamisen. Lahden kaupunki kuitenkin huomauttaa, että yhteistyö eri toimivaltaisten viranomaisten välillä on tärkeää, erityisesti tilanteissa, joissa toimivalta-alueen raja asettuu keskelle seudullista aluetta.

Lahden kaupunki ei ole toistaiseksi kiinnostunut rautatieliikenteen toimivaltaisena viranomaisena toimimisesta, mutta pitää tärkeänä, että tuleva lainsäädäntö

mahdollistaa tulevaisuudessa toimivaltalaisena viranomaisena toimimisen tai liittymisen esimerkiksi HSL:n toimivalta-alueeseen.

Toimivallan ollessa muulla kuin seudullisella viranomaisella, tulee henkilöjunaliikenteen suunnittelussa huomioida seudulliset tarpeet.

Rautatieliikenteen rahoituksen osalta Lahden kaupungin näkemyksen mukaan valtio ei voi edellyttää kuntien rahallista osallitumista alueellisen junaliikenteen toteuttamiseen nykytasolla eikä infrastruktuurin ylläpitoon ja parantamiseen. Seuduilla ja kunnilla tulisi olla kuitenkin mahdollisuus täydentää junaliikenteen tarjontaa yhteistyössä valtion kanssa, jolloin kustannuksista neuvoteltaisiin valtion ja kuntien kesken.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lausunto toimitettava liikenne- ja viestintäministeriölle 14.3.2025 mennessä lausuntopalvelun (www.lausuntopalvelu.fi) kautta tai lähettämällä sähköisesti osoitteeseen kirjaamo.lvm@gov.fi. Saatteessa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/3785/2024.